

ฐานะของสตรีอินเดีย

ความเชื่อทางศาสนาที่ว่าบุคคลมีหนี้สิน ๓ ประการ ที่จำเป็นต้องได้รับการปลดเปลื้อง ได้แก่ หนี้สินต่อฤๅษี ซึ่งปลดเปลื้องได้ด้วยการศึกษาพระเวท หนี้สินต่อเทพเจ้า ซึ่งปลดเปลื้องได้ด้วยการทำพิธีบูชาวงสรวง และหนี้สินต่อบรรพบุรุษ (บิดา) ซึ่งปลดเปลื้องได้ด้วยการให้กำเนิดบุตรชาย^๑ ความคิดที่ต้องการบุตรชายมากกว่าบุตรสาวก็มีปรากฏในไอตเรยพราหมณะ ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าในสังคมอินเดีย เด็กผู้ชายเป็นที่ปรารถนามากกว่าเด็กผู้หญิง และเมื่อสังคมต้องการบุตรชายก็มีข้อกำหนดให้บิดาแต่งงานลูกสาวให้แก่บุตรของที่เคັคน รูปงาม อยู่ในวรรณะเดียวกัน เมื่อถึงวัยอันสมควร^๒ และเป็นหน้าที่ของบิดาจะต้องจัดหาเจ้าบ่าวที่เหมาะสมให้แก่ลูกสาว เพื่อลูกสาวจะได้มีบุตรชายตามที่ศาสนาต้องการ ในมุสุมฤติมีข้อความอ้างถึงพ่อที่ไม่จัดการแต่งงานให้แก่ลูกสาว เมื่อถึงวัยอันสมควรถือว่าเป็นพ่อที่เลวทราม^๓ นาคำหานี้ เพราะลูกสาวที่ยังอยู่ในบ้านของพ่อแม่ต่อไปจะ

^๑ S. Radhakrishnan, Religion and Society (London : George Allen and Unwin, 1966), pp. 150 - 151.

^๒ Mn. 9.88.

utkr̥stāyābhirūpāya varāya sadr̥śāya ca /

ap̥rāptām api tām tasmāi kanyām dadyād yathāvidhi //

^๓ Mn. 9.4.

kāle'dātā pitā vācyo vācyāścānupayan patih /

m̥rte bhartari putras tu vācyo mātur araksitā //

ดูเทียบ Yāj. 1.64.

กลายเป็นศูทร^๑ (วฤชลี) ธรรมเนียมนี้ กลายเป็นภาระหนัก และนำความยุ่งยาก มาสู่ครอบครัวที่มีลูกสาว แม้ว่าสังคมอินเดียจะไม่ต้องการลูกสาว แต่มีหลักฐาน บางตอนที่แสดงให้เห็นว่าสตรีได้รับการยกย่อง ดังที่ผู้วิจัยจะแยกกล่าวถึงฐานะของ สตรีในครอบครัวและในสังคมดังต่อไปนี้

ฐานะของสตรีในครอบครัว

เนื่องจากสตรีมีความสัมพันธ์กับครอบครัวอย่างมาก ผู้วิจัยจะกล่าวถึง สตรีในฐานะลูกสาว ภรรยา และมารดา ดังนี้

ก. สตรีในฐานะลูกสาว

แม้ว่าสังคมจะต้องการลูกชายมากกว่าลูกสาว แต่ลูกสาวก็ได้รับการ ปฏิบัติอย่างดีจากบิดา มีหลักฐานปรากฏในมนุสมฤติดังนี้

"ชายใดก็ตาม ควรจะปฏิบัติต่อทาสเหมือนกับเงาของตัวเอง ปฏิบัติ ต่อลูกสาวด้วยความเมตตากรุณา ทะนุถนอมอย่างสูงสุด ดังนั้น ชายใดที่ได้รับการ ชื่นเคืองใจจากผู้ใดคนหนึ่งทีกล่าวแล้วนี้ ชายผู้นั้นจะต้องออกทนโดยไม่ชื่นเคืองใจ"^๒

^๑ Julius Jolly, Hindu Law and Custom, Translated by Batakrishna Ghosh. (Calcutta : Greater India Society, 1928), p. 119.

^๒ Mn. 4.185.

chāyā śvo dāsavargas' ca duhitā kṛpaṇam param /
tasmād etāir adhikṣiptaḥ sahetāsamjvaraḥ sadā //

และอ้างใน Shakuntala Rao Shastri, Women in the Sacred Law, (Bombay Bharatiya Vidya Bhavan, 1959), p. 84.

นอกจากนี้ ลูกสาวยังมีฐานะเท่ากับลูกชาย ถ้าครอบครัวนั้นไม่มีลูกชาย
ก็ขอลูกสาว

"ลูกชายเป็นเสมือนกับตัวเราเอง และลูกสาวก็มีค่าเท่ากับลูกชาย
ดังนั้น ทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ เราจะให้ทายาทคนอื่นได้อย่างไร ในเมื่อลูกสาวซึ่งมีค่า
เท่ากับตัวเราเองยังมีชีวิตอยู่"^๑

ในบางกรณีลูกสาวมีฐานะดีกว่าลูกชาย เช่น ถ้าพ่อเป็นจัณฑาล ลูกชาย
จะเป็นจัณฑาลด้วย แต่ลูกสาวไม่เป็นเหมือนอย่างนั้น เพราะลูกสาวจะไปอยู่ใน
ครอบครัวของผู้อื่นต่อไป^๒ แม้ว่าลูกสาวจะได้รับการดูแลอย่างดีจากพ่อ ถึงกระนั้น
พ่อก็ไม่ต้องการให้ลูกสาวอยู่ในครอบครัววานัก เมื่อพ่อเห็นว่าลูกสาวจะแต่งงาน
ได้ พ่อจำเป็นต้องจัดการแต่งงานให้ทันที มิฉะนั้น พ่อจะไม่มีสิทธิรับเงินสินสอด^๓
นี่แสดงให้เห็นว่า พ่อต้องการให้ลูกสาวแต่งงาน เพื่อจะได้มีลูกชายเพื่อปลดเปลื้อง
หนี้บรรพบุรุษ

^๑Mn. 9.130.

yathāivātmā tathā putrah putrena duhitā samā /
tasyām ātmani tiṣṭhantyaṃ katham anyo dhanam haret //

ดูเทียบ Bau. 2.2.3.14; Nār. 25.56.

^๒Vās. 13.51 - 52; Āp. 1.10.29.14.

^๓Mn. 9.93.

pitre na dadyācchulkam tu kanyām ṛtumatīm haran /
sa hi svām yād atikrāmed ṛtūnām pratirodhanāt //

ดูเทียบ Nār. 12.27.

สตรีในฐานะภรรยา

นักกฎหมายอินเดียเปรียบเทียบผู้หญิงว่าเป็นเหมือนพื้นดิน ผู้ชายเป็นเหมือนเมล็ดพืช^๑ ระหว่างเมล็ดพืชและพื้นดินนั้น เมล็ดพืชจะสำคัญกว่าเพราะผลผลิตที่เกิดขึ้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดพืช^๒ พื้นดินเป็นเพียงที่รองรับ เมื่อมีเมล็ดพืชตกลงมาจึงจะทำให้เกิดผลผลิต เช่นเดียวกับบุตร จะเกิดขึ้นได้ก็ขึ้นอยู่กับพ่อและแม่ แต่พ่อมีความสำคัญราวกับลมหายใจของร่างกาย^๓ ดังนั้น สามีจึงได้รับการยกย่อง ถึงแม้จะมีข้อความที่บอกว่า ลูกชายและภรรยาเป็นเสมือนตัวเอง^๔ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานสนับสนุน ที่แสดงให้เห็นว่า ภรรยามีฐานะเป็นรองสามี ต้องเชื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อสามี แม้สามีจะเป็นคนเลวสักเพียงใดก็ตาม การที่เธอจะได้รับการยกย่องก็ขึ้นอยู่กับสามี ดังนี้

^๑Mn. 9.33.

kṣetrabhūtā smṛtā nārī bījabhūtaḥ smṛtaḥ pumān /
kṣetrabījasamāyogātsambhavaḥ sarvadehinām //

ดูเทียบ Nār. 12.19.

^๒Mn. 9.35; Nār. 1.37.

Mn. 9.35.

bījasya cāiva yonyāś ca bījam utkr̥ṣtam ucyate /
sarvabhūtaprasūtir hi bījalakṣaṇalakṣitā //

^๓Mn. 3.77 - 78; Vās.8.14 - 16; Vis. 59.27 - 28.

^๔Mn. 9.130.

ภรรยาจะได้รับการเคารพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัยของสามี^๑
 ภรรยาต้องรับประทานอาหารหลังสามี^๒ ต้องเคารพบูชาสามีเสมอ แม้เขาจะ
 อ่อนแอก็ตาม^๓ และต้องเชื่อสัจยต่อสามีเหมือนเช่นเทพเจ้า แม้ว่าเขาจะเป็นคน
 ชี้เหล่า จิตวิปริต เป็นโรคเรื้อน หรือเป็นคนที่ทารุณโหดร้ายเพียงใดก็ตาม ถ้าเธอ
 รังเกียจสามีที่มีรอยบพร่องงักง่าว เธอจะไม่มีสิทธิ์ในมรดก และจะถูกไล่ออกจาก
 บ้าน^๔ นอกจากนี้การประกอบพิธีบูชาบวงสรวง ล้างบาป อดอาหาร จะต้องได้รับ
 ความยินยอมจากสามี เพียงแต่เธอเชื่อฟังสามีก็ไ้ไปสู่สวรรค์^๕ แต่ถ้าเธอทำสิ่งที่
 สามีไม่พอใจ สามีจะมีอายุสั้น และเธอจะตกนรก^๖ ถ้าภรรยาทำผิด สามีก็สามารถ

^๑Ap. 1.๕4.14; 21.

^๒Mn. 4.43/

nāśniyādbhāryayā sārđham nāināmikṣeta cāśnatīm /
 ksuvatīm jṛmbhamēnām vā na cāsīnām yathāsukham //

ดูเทียบ Vas. 12.31; Vis. 68.46 และ Gau. 9.32.

^๓Nār. 18.22.

^๔Mn. 9.78 - 79.

และอ้างใน P. Thomas, Hindu Religion Custom and Manners,

p. 62.

^๕Mn. 5.155.

nāsti strīṇām pṛthag yajño na vratam nāpyupoṣaṇam /
 patim śuśrūsate yena tena svarge mahīyate //

ดูเทียบ Yāj. 1.77.

^๖Vis. 25.16.

เมื่อนั้นเธอด้วยเชื่อหรือไม่ว่าที่แตกปลาย และสามารถตั้งภรรยาได้ทันที ถ้าเธอโศกถึง ชัดแย้งกับสามี

ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าภรรยาที่ได้รับการยกย่องและมีเกียรติ นั้นก็คือ ภรรยาที่เคารพเชื่อฟังสามี เป็นคู่ร่วมทางศาสนา รับใช้สามีด้วยความซื่อสัตย์ ทำให้สามีมีความสุข และทำให้บรรพบุรุษและสามีมีความสุขในสวรรค์^๒ อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อความในมนุสมฤติที่แสดงให้เห็นว่า สตรีที่ได้รับการยกย่องและมีเกียรติดังนี้

พ่อ พี่ชาย หรือน้องชาย สามี พี่เขยหรือน้องเขย ที่ปรารถนาความสุขสบาย จะต้องให้เกียรติสตรีที่ใดที่สตรีได้รับการยกย่องให้เกียรติ เทพเจ้าก็จะยินดี แต่ที่ใดที่สตรีไม่ได้รับเกียรติ พิธีศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาต่าง ๆ ก็จะไม่เป็นผล ถ้าญาติผู้เป็น

^๑Mn. 8.299 - 300.

bhāryā putras' ca dāsas' ca presyo bhrātā ca sodarah /
prāptāparādhāstādyāḥ syū rajjvā venudalena vā //
prsthatas tu sārīrasya nottamāṅge kathamcana /
ato'nyathā tu praharan prāptah syāc cāurakilbiṣam //

ดูเทียบ Ap. 1.8.31 และ Gau. 2.43 - 44.

และอ้างใน R.C. Majumdar, The History and Culture of the Indian People. Vol. II. The Age of Imperial Unity (Bombay : Bharatiya Vidya Bhavan, 1968), p. 562.

^๒Mn. 9.28.

apatyam dharmakāryāṇi sūsūsā ratir uttamā /
dārādhīnas tathā svargah pitṛnām ātmanas' ca ha //

สตรีในครอบครัวใดมีความเศร้าโศก ครอบครัวนั้นจะเสื่อมถอยลงในไม่ช้า แต่
ครอบครัวใดที่สตรีมีแต่ความสุข ครอบครัวนั้นจะเจริญรุ่งเรือง ครอบครัวใดที่ญาติ
ผู้เป็นสตรีไม่ได้รับการยกย่องอย่างเหมาะสม ครอบครัวนั้นก็จะถูกสาปแช่งและเสื่อม
ลง ฉะนั้น ผู้ชายที่ต้องการความสุขสบายจะต้องให้เกียรติสตรีเสมอ วันหยุดหรือ
นักขัตฤกษ์ จะต้องให้เครื่องประดับ เสื้อผ้า หรืออาหารแก่สตรีตามสมควร^๑

^๑Mn. 3.55 - 59.

pitrbhir bhrātrbhis cāitāḥ patibhir devarāis tathā /
pūjyā bhūṣayitavyās ca bahukalyānamīpsubhiḥ //
yatra nāry astu pūjyante ramante tatra devatāḥ /
yatrāitās tu na pūjyante sarvāstatrāphalāḥ kriyāḥ //
śocanti jāmayo yatra vinasātyāsu tat kulam /
na śocanti tu yatrāitā vardhate taddhi sarvadā //
jāmayo yāni gehāni śapanty apratipūjitāḥ /
tāni krtyāhatānīva vinasānti samantataḥ //
tasmād etāḥ sadā pūjyā bhūṣaṇācchādanāśanāih /
bhūtikāmāir narāir nityam satkāreṣūtsavesu ca //

ดูเทียบ Bau. 2.1.2; 63 - 64; Yāj. 1.82 และ

Vās. 28.1 - 9.

และอาจใน P.V. Kane, History of Dharmasāstra,

Vol. II. Part I, p. 575.

R.C. Majumder, History and Culture of Indian People,

2 : 562.

Shakuntala Rao Shastri, Women in the Sacred Law, p.97.

Romesh Chunder Dutt, A History of Civilization in

Ancient India (London : Kegan Paul, Trench, Trübner & Co.,
1893), 2 : 98 - 99.

Wm. Theodore De Bary; et al. Source of Indian Tradi-
tion, 3th ed. (Delhi : Motilal Banarsidass, 1972), pp.232-233.

W.J. Wilkins, Modern Hinduism (London : T. Fisher
Unwin, 1887), p. 332.

J. Talboys Wheeler, Indian of the Brahmanic Age
(Delhi : Cosmo Publications, 1973), 2 : 574.

นอกจากนี้ ในถารกล่าวคำทักทายสตรีได้รับการยกย่องให้เกียรติเช่นกัน
 ดังข้อความที่ปรากฏในมनुสมฤติว่า

พรหมจาริน เมื่อจะทักทายสตรีที่เป็นภรรยาของผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง
 จะต้องใช้คำว่า bhavati (ข้าแต่นางผู้เจริญ)^๑

สตรีในฐานะมารดา

เมื่อพระเจ้าสร้างโลกขึ้นมา พระเจ้าไคสร้างผู้ชายและผู้หญิงไว้ทั้งคู่
 จะต้องปฏิบัติสัทธิธรรม ตามที่กล่าวไว้ในศรุติ ค่ายวัตถุประสงค์ครั้งนี้คือ ผู้ชาย
 ถูกสร้างมาเป็นพ่อ ผู้หญิงถูกสร้างมาเป็นแม่^๒ พ่อและแม่เป็นผู้ให้กำเนิดร่างกาย
 ของลูก^๓ ดังนั้น ลูกเกิดขึ้นมาได้ก็เพราะจากเลือดและเนื้อของพ่อและแม่^๔ ความ
 เจ็บปวดและความยากลำบากซึ่งพ่อและแม่ได้รับจากการให้กำเนิดลูก ไม่สามารถ
 จะลบล้างได้ แม้ในเวลานับเป็นร้อย ๆ ปีก็ตาม^๕ ครั้น พ่อและแม่เป็นร่างกายของ

^๑Mn. 2.129.

^๒Mn. 9.96.

prajanārtham striyah sṛstāḥ samtānārtham ca mānavāḥ /
 tasmāt sādharāṇo dharmah śrutāu patnyā sahoditah //

^๓Āp. 1.1.1.18.

^๔Vās. 15.1.

^๕Mn. 2.227.

yam mātāpitarāu kleśam saḥete sambhave nṛṇām /
 na tasya niskṛtiḥ śakyā kartum varṣasātāir api //

เทพเจ้าทั้งสาม ได้แก่ พระพรหม ประชาบดี และปฤถิวี^๑ นอกจากนี้ท่านทั้งหลาย
ยังเป็นโลกทั้งสาม^๒ พระเวททั้งสาม^๓ และไฟศักดิ์สิทธิ์ทั้งสาม^๔

หลักฐานดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า สตรีได้รับเกียรติและการยกย่อง
อย่างสูงสุดอยู่เพียงฐานะเดียวเท่านั้น คือ ในฐานะที่เป็นแม่ นอกจากนี้ยังมีขอ-
ความที่ยกย่องแม่ ซึ่งเพิ่มเติมจากที่กล่าวแล้ว ดังต่อไปนี้

สตรีที่ดี มีโชคลาภ สามารถมีบุตรได้ ผู้ควรแก่การบูชา ผู้ทำให้บ้านของ
สามีสวัสดี น่าอยู่อาศัย เหมือนกับเทพเจ้าแห่งความมีโชคดี สถิตย์อยู่ในบ้านนั้น
การกำเนิดบุตร และการเลี้ยงดูบุตร ตลอดจนชีวิตประจำวันของผู้ชายย่อมขึ้นอยู่กับ
สตรี^๕ และผู้ชายจะเป็นคนสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อเขาประกอบควยคน ๓ คนนี้ คือ

^๑Mn. 2.226.

ācāryo brahmano mūrtiḥ pitā mūrtiḥ prajāpateḥ /
mātā pṛthivyā mūrtis tu bhrātā svo mūrtir ātmanah //

ดูเทียบ Vis. 31.7 - 8; และ Āp. 1.3.44.

^๒โลกทั้งสามคือ โลกของมนุษย์ โลกของเทพเจ้า โลกของพรหม.

^๓พระเวททั้งสามได้แก่ ฤคเวท สามเวท ยชุรเวท.

^๔ไฟศักดิ์สิทธิ์ทั้งสามคือ ไฟในพิธีทั่ว ๆ ไป (อาทวนีย) ไฟในบ้าน
(การหีบคย) และไฟในพิธีบูชาต่าง ๆ (ทักษิณาคณี).

^๕Mn. 9.26 - 27.

prajanārthaṃ mahābhāgāḥ pūjārḥā gṛhadīptayaḥ /
striyaḥ śriyaś ca geheṣu na viśeṣo'sti kaścana //

utpādanam apatyasya jātasya paripālanam /
praty aham lokayātrāyāḥ pratyakṣaṃ strī nibandhanam //

ตัวเขา ภรรยา และลูก ภรรยาจะไม่ถูกแยกจากสามี ไม่ว่าจะโดยการขายหรือ
การปฏิเสธไม่ยอมรับ^๑

อนึ่ง ผู้เขียนคัมภีร์ธรรมศาสตร์บางคน ถือว่า แมมีฐานะสูงเหนือกว่า
อาจารย์ (ผู้สอนพระเวท) ก็นี่

บุคคลพึงให้ความเคารพอาจารย์^๒ มากกว่าอุปถัมภ์^๓ ๑๐ เท่า ให้
ความเคารพพ่อกว่าอาจารย์ ๑๐๐ เท่า และให้ความเคารพแม่มากกว่าพ่อ
๑,๐๐๐ เท่า^๔

^๑Mn. 9.45 - 46.

etāvān eva puruṣo yajjāyāt mā prajeti ha /
viprāḥ prāhus tathā cāitadyo bhartā sā smṛtāṅganā //
na niskrayavisargabhyāṃ bhartur bhāryā vimucyate /
evam dharmam vijānīmaḥ prākprajāpatinirmitam //
ดูเทียบ Ap. 2.6.14.16.

^๒อาจารย์คือนุคคลที่ทำพิธีอุปนัยน์ และสอนพระเวทแก่นักเรียน สอน-
เกี่ยวกับศีลปะหรือกฎหมายและสอนเรื่องลี้ลับ (รหัสย) เป็นต้น (ดู Mn. 2.140).

^๓อุปถัมภ์คือ ผู้เลี้ยงชีพด้วยการสอนพระเวทและเวทาค.

^๔Mn. 2.145.

upādhyāyāndaśācārya ācāryāṅgāṃ śatam pitā /
sahasraṃ tu pitṛmātā gauravenātir icyate //
ดูเทียบ Vās. 13.48; Gau. 2.50 - 51 และ Yāj. 1.35.

เนื่องจากแม่เป็นผู้มีอุปการะต่อลูกเป็นอย่างมาก ลูกชายจึงมีหน้าที่จะต้องทดแทนพระคุณของแม่ด้วยการปรนนิบัติเลี้ยงดู ถึงแม้ว่าแม่จะถูกขับไล่ออกจากวรรณะก็ตาม^๑ ทั้งนี้เพราะความผูกพันตามหน้าที่และศีลธรรม ผู้วิจัยจะกล่าวถึงหน้าที่ของลูกชายที่พึงปรนนิบัติต่อแม่ ดังนี้

ลูกจะต้องปรนนิบัติรับใช้ทำสิ่งที่ เป็นประโยชน์ และเป็นที่ยพอใจของแม่^๒ เคารพเชื่อฟังแม่ทั้งด้านความคิดและคำพูด^๓ ขณะที่แม่มีชีวิตอยู่จะต้องปฏิบัติต่อแม่ด้วยความเทิดทูนและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อแม่^๔ ไม่ลบหลู่แม่ ถึงแม้ว่าแม่จะทำให้ขุ่นเคืองใจและไม่ทำให้แม่ขุ่นเคืองใจ^๕ ไม่ทะเลาะ^๖ หรือขับไล่มแม่^๗ ยามที่แม่เจ็บป่วยต้องไม่สาปแช่ง^๘ และไม่ละเลยท่าน^๙ เมื่อแม่แก่ชราจะต้องเลี้ยงดู^{๑๐} แม้ว่าการ

^๑ Āp. 1.10.28.9; Bau. 2.1.2.48; Vās. 13.47.

และอ้างใน P.V. Kane, History of Dharmasāstra,

Vol II. Part I, p. 580.

^๒ Mn. 2.237; Āp. 1.4.14.6.

^๓ Mn. 2.228 - 229; 236; Viṣ. 31.3 - 5.

^๔ Mn. 2.235; Viṣ. 31.6.

^๕ Mn. 2.225; 4.162; Āp. 1.1.1.14; Gau. 21.15.

^๖ Mn. 4.180.

^๗ Mn. 8.389; Yāj. 2.237; Viṣ. 5.163.

^๘ Āp. 1.10.28.10.

^๙ Mn. 2.232; Viṣ. 31.9.

^{๑๐} Vās. 19.30.

การกระทำเช่นนั้นจะต้องทำสิ่งที่ชั่วร้ายนับร้อยครั้งก็ตาม^๑

ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบผลดีและผลเสียที่ลูกจะได้รับ จากการปรนนิบัติ และไม่ปรนนิบัติแม่ ดังต่อไปนี้

ผู้ที่ให้เกียรติแม่ สามารถจะพิชิตโลกทั้งสาม จะมีร่างกายเปล่งปลั่ง กล้วยรัศมีกุจเทพเจ้า และจะพบแต่ความสุขในสวรรค์^๒ ส่วนผู้ที่ไม่ให้เกียรติแม่ จะไม่ได้รับผลจากการทำพิธีศักดิ์สิทธิ์ทั้งสิ้น^๓ และผู้ที่ทำตามคำสั่งของแม่จะได้รับ ผลแห่งความสุขทางใจเหมือนกับบำเพ็ญตะบะ^๔ ส่วนผู้ที่ทำให้แม่เสียชื่อเสียง จะต้อง เสียค่าปรับ ๑๐๐ ปณะ^๕ และผู้ที่ขี้บไลหรือละทิ้งแม่จะเสียค่าปรับ ๖๐๐ ปณะ และ ไม่ได้อยู่ในวรรณะเดิมของตน^๖

นี่เป็นหลักฐานที่ยืนยันและสนับสนุนให้เห็นว่า สตรีที่มีฐานะเป็นแม่ จะได้รับ การยกย่องและได้รับเกียรติอย่างสูงสุด เหนือกว่าสตรีที่อยู่ในฐานะอื่น ๆ

ข. ฐานะของสตรีในสังคม

สตรีได้รับการยกย่องในฐานะเป็นแม่ของบุตรชาย แต่ถูกตำหนิ ในเรื่องมีอารมณ์อ่อนไหว จะเห็นได้จากข้อความในวรรณกรรมสันสกฤตที่ว่าด้วย ธรรมศาสตร์ ดังนี้

^๑Mn. 11.10.

^๒Mn. 2.232 - 233; Vis. 31.9 - 10.

^๓Mn. 2.234.

^๔Mn. 2.228 - 229; Vis. 31.5 - 6.

^๕Mn. 8.275; Vis. 5.28.

^๖Mn. 8.389; Vis. 5.163; Yāj. 2.237.

สตรีไม่มีอิสระในตัวเอง ต้องอาศัยผู้ชาย แม้จะอยู่ในบ้านของตนเอง
บิดาจะคุ้มครองดูแลเมื่อเธออยู่ในวัยเด็ก สามีจะคุ้มครองดูแลเมื่อเธออยู่ใน
วัยสาว และบุตรจะคุ้มครองดูแลเมื่อเธออยู่ในวัยชรา^๒ ถ้าเธอไม่มีบุตร ญาติทาง

^๑Mn. 5.147.

bālayā vē yuvatya vā vrdhayā vāpi yoṣitā /

na svātantryena kartavyam kimcit kāryam grhesv api //

ดูเทียบ Mn. 9.2; Gau. 18.1; Bau. 2.2.3.44 และ Vās. 5.1.

Mn. 9.2

asvatantrāḥ striyaḥ kāryāḥ puruṣāiḥ svāir divān isam /

viṣayesu sa sajjantyaḥ samsthāpyā ātmano vaśe //

และอ้างใน J. Talbot Wheeler, Indian of the Brahmanic

Age. 2 : 572.

^๒Mn. 5.148.

bālye piturvasē tiṣṭhet pānigrāhasya yāuvane /

putrānām bhartari prete na bhajet strī svatantratām //

Mn. 9.3.

pitā rakṣati kāumāre bhartā rakṣati yāuvane /

rakṣanti sthavire putrē na strī svātantryam arhati //

ดูเทียบ Bau. 2.2.3.45; Vās. 5.2; Viṣ. 25.13;

yāj. 1.85. และ Nār. 13.31.

และอ้างใน R.C. Dutt, A History of Civilization in

Ancient India. 2 : 99.

ฝ่ายสามี^๑ ญาติทางฝ่ายพ่อ^๒ ญาติของเธอเอง แม่ตัวและสะใภ้คนอื่น ๆ ที่
อยู่ในครอบครัวเดียวกัน^๓ จะเป็นผู้คุ้มครองดูแลเธอตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ยังมีหลักฐานที่ไม่สนับสนุนให้สตรีมีอิสระ เพราะความ
อิสระ นอกจากจะทำให้สตรีเสื่อมเสียแล้ว ยังทำให้ตระกูลเสื่อมเสียด้วย ทั้งนี้

"ความมีอิสระของสตรีจะนำความหายนะมาสู่สตรี แม้ว่าเธอจะอยู่
ในครอบครัวที่สูงส่งก็ตาม ดังนั้นเธอจะต้องอยู่ในความคุ้มครองดูแลของผู้อื่น"^๔

"สตรีที่พยายามแยกตัวจากพ่อ สามี และลูก จะทำให้ครอบครัวเป็นที่
รังเกียจของคนทั่วไป"^๕

"สตรีจะต้องได้รับความคุ้มครองดูแลให้พ้นไปจากความปรารถนาชั่ว
แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม เพราะสตรีที่ไม่ได้รับการคุ้มครองดูแล อาจจะนำ
ความเศร้าโศกมาสู่ครอบครัวทั้งสองได้ คือ ทั้งของบิดาและของสามี"^๖

^๑ Nār. 13.28.

^๒ Nār. 13.29.

^๓ Brh. 24.2.

^๔ Nār. 13.30.

^๕ Mn. 5.149.

pitrā bhartrā sutāir vāpi necched viraham ātmanah /

eṣām hi virahena strī garhye kuryādubhe kule //

ดูเทียบ Vis. 26.12 - 13.

^๖ Mn. 9.5.

sūksmebhyo'pi prasaṅgebhyaḥ striyo rakṣyā viśeṣataḥ /

dvayorhi kulayoḥ śokamāvaheyurarakṣitāḥ //

และอ้างใน Shakuntala Rao Shastri, Women in the Sacred

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสตรีไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม เธอจะต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแลของผู้อื่นเสมอ แม้จะอยู่ในครอบครัวที่สูงส่งก็ตาม

นอกจากนี้ สังคมยังเห็นว่าสตรีเป็นผู้ที่ไม่น่าไว้วางใจ โดยเฉพาะในเรื่องกามราคะ จะเห็นได้จากข้อความในมนุสมฤติ ดังนี้

เป็นธรรมดาของผู้หญิงที่จะล่อลวงผู้ชายไปในทางที่ผิด โดยเฉพาะชายที่โง่เขลาเท่านั้น แม้แต่ชายที่ได้รับการศึกษาก็ถูกสตรีทำให้ตกเป็นทาสของความปรารถนาและความโกรธ^๑ ดังนั้น ผู้ชายจึงไม่ควรอยู่ตามลำพังในที่ที่ไม่เหมาะสมกับลูกสาว พี่สาว หรือน้องสาว หรือแม่กระทั่งแม่ของตนเอง^๒ และแม้ว่าจะป้องกันสตรีอย่างใกล้ชิดเพียงใด เข็มักจะไม่ซื้อสัตย์คอสามี ชอบที่จะไปสนใจชายอื่นโดยไม่คำนึงถึงอายุหรือรูปร่าง ขอเพียงแต่ว่าเขาเป็นผู้ชายเท่านั้น^๓

^๑Mn. 2.213 - 214.

svabhāva eṣa nārīṇāṃ narāṇāṃ iha dūṣanam /
ato'rthānna pramādyanti pramadāsu vipaścitaḥ //
avidvāṃsamalam loke vidvāṃsam api vā punaḥ /
pramadā hy utpatham netum kāmakrodhavaśānugam //

^๒Mn. 2.215.

mātrā svasrā duhitrā vā na viviktāsano bhavet /
balavān indriyagrāmo vidvāṃsam api karṣati //

^๓Mn. 9.14 - 15.

nāitā rūpaṃ parīkṣante nāsāṃ vayasi samsthitih /
surūpaṃ vā virūpaṃ vā pumān ity eva bhuñjate //
pāuṃścalyāc ca lacittāc ca nāisnehyāc ca svabhāvataḥ /
raksitā yatnato'pīha bhartṛṣvetā vikurvate //

อนึ่ง การที่สตรีไม่ได้รับการศึกษา^๑ มีผลทำให้ฐานะของเธอตกต่ำลงมาเท่ากับศูทร เธอจึงไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม จะเห็นได้ชัดเจนจากข้อความข้างล่างนี้

ทวิชทั้งหมดจะจับน้ำ ๓ ครั้ง เช็ดปาก ๒ ครั้ง ในการทำให้ร่างกายบริสุทธิ์ แต่สตรีและศูทรให้ทำเพียงครั้งเดียว^๒ ทวิชอาบน้ำพร้อมกับมนตรีพระเวท แต่สตรีและศูทรอาบน้ำเพียงอย่างเดียว^๓ การฆ่าสัตว์ก็เหมือนกับการฆ่าศูทร^๔ การลงโทษผู้ฆาตกรใช้กฎอันเกี่ยวกับการฆ่าศูทร^๕

จากข้อความที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า นอกจากสังคมจะไม่ยกย่องสตรีแล้ว ยังกำหนดสตรีในเรื่องอารมณ์จิตใจ และในเรื่องกามราคะอีกด้วย และการที่สตรีมีฐานะเท่ากับศูทร ยิ่งทำให้ฐานะของเธอตกต่ำลงยิ่งขึ้น อันเป็นผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิเช่นกัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายในบทต่อไป

^๑ ฤทธิยานิปพนธ์ หน้า ๕๙ - ๖๐.

^๒ Mn. 5.139.

trirācāmedapaḥ pūrvam dvih pramṛjyāt tato mukham /
sārīram sāucam icchanhi strī sūdras tu sakrtsakṛt //

^๓ P.V. Kane, History of Dharmasāstra, Vol II. Part I, p. 594.

^๔ Bau. 2.1.1.10 - 11.

^๕ Bau. 1.10.19.3; Āp. 1.19.24.5; 1.9.26.1.